Statsforvalteren
i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Sted:
Drammen

Vår ref.(bes oppgitt ved svar):

Dato:
29.10.2024

Deres ref.:
Tone G. Helland

LILLESTRØM KOMMUNE VANNMILJØ (AVLØP)
Postboks 313
2001 Lillestrøm

Saksbehandler:
Øystein Hansgård Gjelsvik

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Lillestrøm kommune avløpsnett til NRA og Tangen RA
Kontrollnummer: 2024.302.I.SFOS

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Tone G. Helland

Andre deltagere fra virksomheten:
Maria Langnes

Fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus:
Øystein Hansgård Gjelsvik

Andre deltagere fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus:
Anette Strømme

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Lillestrøm avløpsnett til Nedre Romerike avløpsrenseanlegg og til Tangen avløpsrenseanlegg 23.10.2024. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus avdekket 4 avvik under inspeksjonen.

Avvik:

- Kommunen mangler enkelte skriftlige rutiner for å begrense og forebygge forurensning.
- Kommunen har ikke definert hva som utgjør avvik på ytre miljø.
- Kommunen mangler tiltaksplaner for fornyelse av avløpsnett (saneringsplan) og separering.
- Kommunen hadde under tilsynet ikke tilstrekkelig oversikt over omfanget av lekkasjer fra ledningsnettet (virkningsgrad).

Avvik er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

07.11.2024	Øystein Hansgård Gjelsvik	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	Seksjonssjef

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Kopi av rapporten sendes til:

- Lillestrøm kommune

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: LILLESTRØM KOMMUNE VANNMILJØ (AVLØP)	
Organisasjonsnr.: 988086037	**Eies av:** 974637979
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 - Oppsamling og behandling av avløpsvann	

Kontrollert enhet

Navn: Lillestrøm avløpsnett i NRVA	**Anleggsnr.:** 3205.0101.01
Kommune: Lillestrøm	**Fylke:** Akershus
Anleggsaktivitet: Offentlig avløpsnett	
Tillatelse gitt: 15. februar 2023	**Sist endret:**

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Drift og vedlikehold
- Planer og styringsdokumenter

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Lillestrøm kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Lillestrøm kommune innen 29.01.2025 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sfospost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus v/Øystein Hansgård Gjelsvik.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til kommunen 07.10.2024. Kommunen skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Lillestrøm kommune bli ilagt et gebyr på kr 40 400,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8. Dette tilsvarer gebyrsats 2 for tilsyn av inntil én dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. En eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Kommunen mangler enkelte skriftlige rutiner for å begrense og forebygge forurensning.

Dette er et avvik fra følgende krav i regelverket:
Tillatelse etter forurensningsloven for Lillestrøm kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra del av Oslo tettbebyggelse datert 15.02.20234 (Tillatelsen) punkt 2.3, *Plikt til forebyggende vedlikehold*.

Tillatelsen punkt 2.5.1, *Krav om miljørisikovurdering*.

Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd, punkt 7 og 8.

Beskrivelse av krav:
Tillatelsen stiller krav om at kommunen skal sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Systemer og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert.

Tillatelsen stiller også krav til at miljørisikovurdering og tilhørende tiltaksplan skal evalueres minst en gang per år, og skal oppdateres etter hvert som tiltak er gjennomført og kunnskapsgrunnlaget endrer seg. Evalueringen skal dokumenteres skriftlig.

Internkontrollforskriften sier at kommunen skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Kommunen skal også foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt. Dette må dokumenteres skriftlig.

Observasjon under tilsynet og vår vurdering:
Kommunen har et dokument «Funksjonskrav for vann og avløp», datert 18.06.2024, som beskriver i overordnet grad hvilke krav som stilles til driften for avløpssektoren, og hvilke tiltak som skal gjøres i ulike scenario. Kommunen kunne ikke under tilsynet legge frem konkrete skriftlige rutiner for drift og vedlikehold som er tilgjengelig for driftspersonell.

Kommunen har en utfyllende miljørisikovurdering. Det ble under tilsynet likevel avdekket at det manglet en skriftlig rutine som beskriver gjennomføring, årlig gjennomgang og oppdatering av miljørisikovurderingen, og hvem som er ansvarlig for at dette blir gjennomført.

Det ble opplyst at miljørisikovurderingen ikke var evaluert siden 2022. Dette skal gjøres regelmessig, og minst årlig. Det forelå ikke en oppdatert plan med risikoreduserende tiltak med tilhørende ansvarlig person/stilling og frist for gjennomføring.

Miljørisikovurderingen hadde definert risiko og sannsynlighet for ulike hendelser. Det kom ikke frem fra miljørisikovurderingen hvordan ulike resipienters sårbarhet er tatt inn i vurderingene for de ulike overløpene. Disse vurderingene må komme tydeligere frem i miljørisikovurderingen.

Avvik 2

Kommunen har ikke definert hva som utgjør avvik på ytre miljø.

Dette er et avvik fra følgende krav i regelverket:
Internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 7.

Beskrivelse av krav:
Internkontrollforskriften sier at kommunen skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:
Kommunen har et overordnet avvikssystem, og avløpssektoren melder driftshendelser i eget system. Større avvik registreres inn i det overordene avvikssystemet. Det ble opplyst at det ikke foreligger en rutine for registrering av avvik for ytre miljø for avløpssektoren, inkludert en definisjon på hva som utgjør slike avvik. Det er viktig at alle i kommunen som jobber med avløp vet når og i hvilke tilfeller det skal meldes avvik.

Avvik 3

Kommunen mangler tiltaksplaner for fornyelse av avløpsnett (saneringsplan) og separering.

Dette er et avvik fra følgende krav i regelverket:
Tillatelsen punkt 3.1.2, *Krav om tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett.*

Tillatelsen punkt 3.1.3, *Krav til kontroll med overvann og annet fremmedvann tilført avløpsnettet*.

Beskrivelse av krav:
Kommunen skal utarbeide en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnettet med kummer, pumpestasjoner m.v. Tiltaksplanen skal vise det årlige, gjennomsnittlige behovet for fornyelse av spillvannsførende ledningsnett, og hvilke kriterier som er lagt til grunn for fornyelse. Tidsplanen skal være sammenhengende og skal minst omfatte de neste 5 årene. Saneringsplanen skal sikre at kommunens mål i hovedplanen føles opp, strukturere tiltak på avløpssektoren og sikre en planmessig tilnærming til arbeidet.

Både innlekk/fremmedvann og utlekk fra avløpsnettet skal begrenses mest mulig. Kommunen har et krav om å redusere andelen fremmedvann som tilføres avløpsnettet. Tiltaksplanen skal beskrive konkrete tiltak for trinnvis separering av avløpsnettet for overvann og sanitært avløpsvann.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:
Kommunen kunne ikke under tilsynet fremlegge en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett (saneringsplan) hvor tiltak og prioriteringer er tidfestet, på bakgrunn av identifiserte risikoer og behov.

Det ble opplyst under tilsynet om at mange av disse prioriteringene i dag gjøres av Prosjekt kommunalteknikk og uteområder. Kommunen jobber i dag mye hendelsesbasert når det gjelder prioritering av saneringsprosjekter, og tiltak i forbindelse med utbygging av f.eks boligområder blir prioritert. Det er blant annet et stort behov for sanering og separering av AF-ledninger i Lillestrøm og Strømmen. Det er viktig at avløpssektoren i kommunen har en stor rolle i prioritering av tiltak, formalisert gjennom en saneringsplan for å sikre en planmessig utførelse av sanering- og separeringsarbeidet. Separering av AF-ledninger vil også ha en positiv effekt på å få ned fremmedvannsandelen.

Kommunen opplyste under tilsynet at de er i gang med utarbeidelse av en saneringsplan.

Avvik 4
Kommunen hadde under tilsynet ikke tilstrekkelig oversikt over omfanget av lekkasjer fra ledningsnettet (virkningsgrad).

Dette er et avvik fra følgende krav i regelverket:
Tillatelsen punkt 3.1.4, *Krav til utslipp via overløp.*

Tillatelsen punkt 3.1.5, *Krav til virkningsgrad for avløpsnettet*.

Beskrivelse av krav:
Kommunen skal kontinuerlig gjennomføre planlagte tiltak for å redusere lekkasjer av urenset avløpsvann fra avløpsnettet. Kommunen har et krav om en virkningsgrad for avløpsnettet på 5 % innen 2028, og deretter maksimalt 3 % over året. Virkningsgraden til avløpsnettet skal dokumenteres og være tilgjengelig for Statsforvalteren ved forespørsel. Dette skal dokumenteres ved å legge til grunn målte verdier for overløp eller lignende beregnede verdier for mindre omfattende overløpsutslipp. I tillegg skal ulike kilder til tap beregnes eller vurderes kvalitativt.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:
Kommunen hadde ikke under tilsynet tilstrekkelig oversikt over omfanget av lekkasjer fra ledningsnettet, eller hvilken virkningsgrad ledningsnettet har. Det fremkom under tilsynet at kommunen nylig har ansatt en person som skal jobbe med inn- og utlekkasjer og undersøkelser av avløpsnettet.

Kommunen hadde før tilsynet meddelt at de ikke har mengdemåler på alle overløp av vesentlig størrelse og betydning.

7. Anmerkninger

Ingen forhold ble anmerket under tilsynet.

8. Andre forhold

Det ble under tilsynet opplyst at avløpssektoren i Lillestrøm kommune har utfordringer på grunn av budsjettbesparelser, og på grunn av økonomi så blir tiltak som er identifisert som nødvendige, utsatt og nedprioritert.

Kommunen har også utfordringer med bemanning på avløpssektoren.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter.
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren.